

POSTANOWIENIE

Dnia 24 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z odwołania T. G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Nowym Sączu
o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 24 kwietnia 2024 r.,
skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 20 stycznia 2023 r., sygn. akt III AUa 588/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. nie obciąża T. G. kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego w postępowaniu kasacyjnym;**
- 3. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz radcy prawnego M. R. tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 20 stycznia 2023 r., na skutek apelacji organu rentowego, zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie z 15 lutego 2021 r. w całości w ten sposób, że

oddalił odwołanie T. G. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Nowym Sączu z 18 grudnia 2015 r. odmawiającej przyznania wnioskodawcy emerytury na podstawie art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1251 ze zm.; dalej jako ustawa o emeryturach i rentach z FUS).

W wywiedzionej od powyższego wyroku skardze kasacyjnej odwołujący się, zaskarżając orzeczenie w całości, podniósł zarzut naruszenia art. 184 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 27 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w związku z § 4 ust. 1 pkt 1 i 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnych charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43), przez ich niezastosowanie w sytuacji spełnienia przez odwołującego się przesłanki wymiaru ogólnego stażu ubezpieczeniowego z tytułu okresów składkowych i nieskładkowych w liczbie 25 lat.

Mając na uwadze powyższe, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania, ewentualnie o zmianę wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie przez zmianę decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Nowym Sączu z 18 grudnia 2015 r. i przyznanie odwołującemu się T. G. prawa do wcześniejszej emerytury z dniem 17 maja 2015 r. Ponadto pełnomocnik skarżącego wniósł o przyznanie wynagrodzenia z tytułu pomocy prawnej świadczonej z urzędu na rzecz T. G. w postępowaniu kasacyjnym - w stawce wynoszącej 150% wynagrodzenia podstawowego wraz z należnym podatkiem VAT, oświadczając, że koszty pomocy prawnej świadczonej z urzędu nie zostały opłacone ani w całości, ani w części oraz o zasądzenie zwrotu poniesionych wydatków wynoszących dotychczas 37,30 zł według spisu wydatków, ewentualnie o przyznanie ze środków Skarbu Państwa zwrotu poniesionych wydatków.

W ocenie skarżącego, w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, a skarga jest oczywiście uzasadniona. Istotne zagadnienie prawne wiąże się z kwestią ustalenia sposobu zaliczania do stażu pracy okresu prowadzenia działalności gospodarczej od dnia rozpoczęcia działalności gospodarczej, w tym sposobu ustalenia tejże daty, jak również z kwestią ustalania, czy pracownik korzystał bądź nie korzystał z urlopu bezpłatnego w przypadku wskazania takiego

twierdzenia w świadectwie pracy wystawionym przez pracodawcę ubezpieczonego. Zdaniem autora skargi kasacyjnej, mimo obecności w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, jego rozwikłanie jest oczywiste, a skarga jest w pełni zasadna.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcie skargi do rozpoznania oraz o zasądzenie od skarżącego na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Ustawodawca konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398 k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) oraz obowiązek przedstawienia wniosku o

przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego na różnych etapach postępowania kasacyjnego.

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Nie jest możliwe jednoczesne wykazywanie, że w sprawie istnieje zagadnienie prawne dotyczące wykładni określonych przepisów prawa i że skarga oparta na naruszeniu tych przepisów jest oczywiście uzasadniona. Albo jest tak, że wykładnia danych przepisów jest prosta i w związku z tym ich naruszenie jest oczywiste, albo tak, że wykładnia ta rodzi istotne zagadnienie prawne, wobec czego

naruszenie przepisów nie może być oczywiste (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14, LEX nr 1770903).

Zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i dla rozwikłania którego dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające. W przypadku powołania jako podstawy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania występującego w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, skarżący ma obowiązek nie tylko sformułować samo zagadnienie, ale także - w uzasadnieniu wniosku - przedstawić odpowiednią jure argumentację wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, a odmienny od sposobu rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez Sąd drugiej instancji. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. Samo zaś zagadnienie prawne, w formie pytania sformułowanego w taki sposób, by możliwe było rozstrzygnięcie stawianych przez skarżącego wątpliwości, musi w swej treści zawierać odwołanie do przepisu lub przepisów prawa, na tle których takie zagadnienie powstaje. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem "prawnym" oraz czy jest to zagadnienie "istotne". Nie można zasadnie twierdzić, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy we wcześniejszym orzecznictwie wyraził swój pogląd w podnoszonej kwestii, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 2014 r., I UK 64/14, niepublikowane).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, należy stwierdzić, że skarżący nie wykazał istnienia powołanych przesłanek przedsądu.

Skarżący konstruuje zagadnienie prawne w oderwaniu od jakiegokolwiek przepisu prawa materialnego, choćby kluczowego dla sprawy przepisu art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w związku z art. 27 tejże ustawy, dążąc w istocie do zakwestionowania ustaleń faktycznych Sądu drugiej instancji. Skarżący zwraca uwagę na dwa okresy sporne związane z ustaleniem ogólnego stażu ubezpieczeniowego: okres prowadzenia działalności gospodarczej rozpoczętej w

latach 90 oraz okres przebywania na urlopie bezpłatnym. W tym kontekście warto przytoczyć za Sądem Apelacyjnym, że Sąd pierwszej instancji klarownie wyjaśnił, dlaczego okres urlopu bezpłatnego udzielonego pracownikowi w macierzystym zakładzie pracy w wymiarze równym liczbie nieudzielonych w czasie zatrudnienia za granicą dni wolnych od pracy nie stanowi okresu składkowego przewidzianego w art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy emerytalnej (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013 r., III UZP 1/13, OSNP 2013 nr 21-22, poz. 255), ani też okresu nieskładkowego. Dodatkowo warto wskazać, że zgodnie z ustaleniami Sądu *meriti*, ubezpieczony nie prowadził działalności gospodarczej od 2 września 1992 r., bowiem opłacał składki dopiero od 1 lutego 1993 r., co znajdowało swoje uzasadnienie w przepisie art. 2 ust. 2 pkt 13 lit. a ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 104, poz. 450 z późn. zm.).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zawiera właściwie sformułowanego pytania prawnego wskazującego na potrzebę rozstrzygnięcia problemu interpretacyjnego dotyczącego powyższych okresów spornych. Argumentacja uzasadniająca wniosek nie dotyczy ustawowo określonych przyczyn przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, gdyż sprowadza się do konkretnych ustaleń faktycznych i oceny dowodów (w tym świadectw pracy). Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania odbiega od standardu odpowiedniego do powagi postępowania kasacyjnego przed Sądem Najwyższym i umiejętności zawodowych wnoszących skargi profesjonalnych prawników (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2010 r., III UZ 2/10, LEX nr 622211).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania stosowanie do art. 398⁹ § 2 k.p.c. O kosztach postępowania orzeczono zgodnie z art. 102 w związku z art. 398²¹ k.p.c. Natomiast o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącemu z urzędu Sąd Najwyższy rozstrzygnął w oparciu § 16 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. poz. 1715 ze zm.).

[SOP]

[ms]